

Ympäristöopas

"Metsä on luomakunnan kirkko."

YLÄ-SAVON
SEURAKUNTAYHTYMÄ

Arvoisa lukija,

kädessäsi on Ylä-Savon seurakuntayhtymän ympäristöopas. Sisältöön on tiivistetty ympäristöohjelmamme pääkohdat. Ympäristöohjelma toimii ohjenuorana seurakuntayhtymän ympäristötyölle ja työkaluna ympäristöasioiden hoidon jatkuvassa parantamisessa.

Tämä opas on tarkoitettu käytännön toimenpiteiden hahmottamiseksi ja yleisen ympäristötiedon lähteeksi kaikille työntekijöille, luottamushenkilöille ja seurakuntalaisille. Opas sisältää tietoa miten ympäristöohjelmamme toteutuu käytännössä. Esitteen painamisessa on käytetty ympäristövastuullisia painovärejä ja paperi on kierrätettävää.

Pidetään huolta luomakunnastamme!

Ylä-Savon seurakuntayhtymän ympäristötyöryhmä

Maaliskuu 2013

Sisällysluettelo

1. Teologiset lähtökohdat ympäristöajattelulle	1
2. Olemme sitoutuneita ympäristömme suojeluun	1
· Koulutus, etätyöskentely ja ympäristövastaavat	2
· Ympäristöviestintä	3
· Hyvin suunniteltu on puoliksi tehty	3
3. Ympäristöajattelu mukana seurakuntien arjessa	4
· Työalakohtaiset käytännön toimenpiteet	4-7
· Lähtökohtana jätehuolto selvitys	7
· Näin kierrätämme!	8
· Hautausmaat ja viheralueet	8
· Siivous	9
· Energia, rakentaminen ja veden kulutus	9
· Ruoka ja keittiöt	10
· Toimistot	11
· Leiri- ja kurssikeskukset	12
· Metsät ja liikenne	12

1. Teologiset lähtökohdat ympäristöajattelulle

Raamattu alkaa kahdella luomiskertomuksella. Luomiskertomukset eivät ole silminnäkijöiden kuvauksia maailman ensimmäisestä viikosta eivätkä oppitunti maailman synnystä. Sen sijaan ne kertovat, kuka tämän kaiken sai aikaan ja millaiseksi tämä maailma on tarkoitettu.

Kummankin luomiskertomuksen mukaan ihmisellä on luomakunnassa kiistatta erityisasema. Toisaalta Jumalan kuvana ihminen on Jumalan herruuden merkki maan päällä, ja jotta tämä herruus toteutuisi, ihmisen on oltava muun luomakunnan hallitsija.

Ihmisen herruus ei ole kuitenkaan ihan näin yksiselitteinen. Toisen luomiskertomuksen mukaan Jumala asetti ihmisen istuttamaansa Edenin puutarhaan viljelemään ja varjelemaan sitä – ei siis hallitsemaan ja alistamaan.

Kirkkomme Katekismus sanoo seitsemännen käskyn ”älä varasta” selityksessä: ”Ympäristön turme-

”Ihminen on Luojaansa nähden palvelussuhteessa kuten isännälleen vastuuvollinen puutarhuri.”

leminen ja luonnon tasapainon järkyttäminen on varastamista tulevilta sukupolvilta.” Ihmisen tulee toteuttaa tehtävänsä maailmassa osana muuta luomakuntaa, muiden luotujen rinnalla ja joukossa. (1 Moos. 1: 1–2: 4a ja 1 Moos. 2: 4b–25)

2. Olemme sitoutuneita ympäristön suojeluun

Kristilliseen uskoon kuuluu olennaisena osana luomakunnan kunnioittaminen ja kiitollisuus Luojan lahjoista. Ylä-Savon seurakuntayhtymä sitoutuu tämän vakaumuksen pohjalta varjelemaan luomakuntaa ja työskentelemään elinvoimaisen elinympäristön säilyttämiseksi sekä turvatus tulevaisuuden takaamiseksi. Tähän pyritään suosimalla kestäviä, ympäristöystävällisiä toimintamalleja ja ratkaisuja kaikissa toimintamuodoissa.

Seurakuntayhtymän johto on sitoutunut ympäristöasioiden hoidon

2

jatkuvaan parantamiseen. Ympäristö ja kestävyys huomioidaan toimintojen suunnittelussa ja osana päivittäistä päätöksentekoa. Johto huolehtii myös siitä, että ympäristötyöhön on saatavilla riittävästi resursseja.

Kaikki työntekijämme kantavat vastuuta ympäristötyöstä sitoutumalla vastuulliseen ympäristöasioiden hoitoon omilla työalueillaan. Ympäristöasioiden jatkuvaan parantamiseen pyritään kirjaamalla kunkin työalan ympäristötavoitteet vuosittaisiin toimintasuunnitelmiin ja seuraamalla toteutumista toimintakertomuksissa.

Myös seurakuntalaisia kutsutaan pitämään huolta yhteisestä elinympäristöstä. Pitämällä ympäristöasioita esillä seurakuntien toiminnoissa ja avaamalla ovet yhteistyöhön kaikkia kannustetaan luomakunnan varjelijoiksi.

Koulutus, etätyöskentely ja ympäristövastaavat

Koulutus ja tiedon saanti ovat ensiarvoisen tärkeitä myös ympäristöasioissa. Työntekijöillemme annetaan kaksi kertaa vuodessa järjestettävän henkilöstöpäivän yhteydessä ympäristökoulutusta eri ympäristöteeman merkeissä. Lisäksi työalakohtaista ympäristökoulutusta tarjotaan kaikille halukkaille.

Jokaiseen seurakuntaan on erikseen nimetty ympäristövastaavat:

- Iisalmi, Minna Niskanen
- Lapinlahti, Tuija Rutonen
- Pielavesi, Jaana Kiukkonen
- Sonkajärvi, Seija Heiskanen
- Varpaisjärvi, Matti Leppänen

Seurakuntien työntekijäkokouksissa nämä ympäristövastaavat huolehtivat ympäristöön liittyvien asioiden esille ottamisesta, opastuksesta ja seuraamisesta. Yhteystiedot löytyvät tämän oppaan viimeiseltä sivulta.

Kaikille työntekijöille on jaettu ohjeet energian ja veden säästöstä

”Kaikki työntekijät kantavat vastuuta sitoutumalla vastuulliseen ympäristöasioiden hoitoon omilla työalueillaan.”

sekä energiaa säästävistä liikkumisesta. Lisäksi toimistotiloihin on asetettu näkyville ns. huoneen- tauluina ”Vihreän toimiston vinkit” sekä ”Vihreän kahvihuoneen vinkit”. Energiansäästöviikon yhteydessä työntekijöitä muistutetaan energiaa säästävistä päivittäisistä rutiineista. Näitä ovat esim. valaistuksen huomiointi, työkoneen näytön sammuttaminen ja tulostuksen vähentäminen.

Seurakuntayhtymässä on mahdollisuus etäkokouksiin mm. videoneuvotteluvälineiden avulla. Etäkokoukset ovat olleet käytössä, mutta niiden hyödyntämiseen kannustetaan tulevaisuudessa enemmän. Esimerkiksi papit ja kanttorit voivat luontevasti hoitaa osan työtehtävistään etätöinä. Etätöskentely edistää osaltaan ympäristöajattelua.

Ympäristöviestintä

Ympäristöasiat on otettu huomioon sekä sisäisessä että ulkoisessa viestinnässä. Ympäristöasioiden viestintä on osa kokonaisviestintää. Seurakuntayhtymän verkkosivulla osoitteessa www.ylasavonseurakunnat.fi löytyy oma ympäristösivu (Perustiedot - Ympäristödiplomi), jossa on esitelty ympäristöasioitamme.

Sisäisessä viestinnässä ympäristöasioille on luotu oma tiedonhaku- paikka intranetissämme. Siellä on

oma ympäristösivu, josta löytyy ympäristötyöryhmän yhteystiedot sekä yleistä tietoa mm. ympäristödiplomin hakumenettelystä. Sivulla on työntekijöille myös lisätietoa esim. energian säästämisestä.

Ympäristöasiat otetaan esille myös sosiaalisessa mediassa. Seurakunnillamme on yhteinen Facebook-sivu, jossa seurakuntiemme ympäristöasioita nostetaan aika ajoin esille.

Hyvin suunniteltu on puoliksi tehty

Toiminta- ja taloussuunnitelmassa ympäristöasiat ja ympäristökasvatus huomioidaan toiminnan yhtenä painopisteenä. Tulevina vuosina erityisiä ympäristöasioita nostetaan esiin vuosisuunnitelmissa tarpeen mukaan. Painopisteet pyritään muotoilemaan yhdessä toiminnasta vastaavien henkilöiden kanssa konkreettisiksi tavoitteiksi, joiden toteutumista seurataan.

Seurakuntayhtymän ja seurakuntien hankinnat suunnitellaan huolella ja ympäristövaikutukset huomioidaan päivitetyn hankintasäännön mukaisesti. Eri vaihtoehtojen ympäristöominaisuudet pyritään selvittämään etenkin tuotteiden ja palvelujen hankinnoissa.

Ympäristömerkittyjä tuotteita, esim. Joutsenmerkki, suositaan mahdollisuuksien mukaan ja niiden

osuutta hankinnoissa kasvatetaan. Seuraavat tuotteet hankitaan kaikkiin seurakuntiimme ympäristömerkittyinä: kopiopaperi, kirjekuoret, käsipyyhepaperi, wc-paperi sekä osa siivousaineista.

Seurakuntayhtymä haki Reilun kaupan arvonimeä 19.2.2013. Tarjoiluissamme käytetään mm. Reilun kaupan kahvia, teetä tai suklaata.

3. Ympäristöajattelu mukana seurakuntien arjessa

Työalakohtaiset käytännön toimenpiteet

Jumalanpalvelukset

Seurakuntiemme jumalanpalveluselämä on runsasta. Viidessä seurakunnassa on yhteensä yhdeksän kirkkoa, joista seitsemässä vietetään viikoittain jumalanpalveluksia. Alueella on sekä kaupunki- että

maaseutuympeäristöä, mikä näkyy myös seurakuntien jumalanpalveluselämässä.

Vuoden 2013 aikana kaikkien seurakuntien jumalanpalvelussuunnitelmiin lisätään luomakunnan sunnuntain viettäminen toukokuuhun aikana. Jumalanpalvelusten suunnittelussa otetaan myös huomioon ympäristöasiat, ja pyritään pitämään luonto kokonaisvaltaisena näkemyksenä mukana jumalanpalveluksissa. Suunnittelussa tähdätään siihen, että luomakuntasuhde ymmärretään erottamattomana osana kristillistä uskoa.

Kirkkovuoden tekstien valinnassa huomioidaan ympäristöasioiden ja ihmisen luontosuhteen esille tuominen.

Seurakunnissamme pidetään usein erityisjumalanpalveluksia, kuten luonto- ja metsäkirkkoja, niittykirkkoja, louhoskirkkoja, puistokirkkoja, ketokirkkoja ja laavukirkkoja. Erilaisten erityisjumalanpalvelusten järjestämistä jatketaan ja niitä pyritään lisäämään mahdollisuuksien mukaan.

”Seurakuntiemme tarjoiluissa käytetään mm. Reilun kaupan kahvia, teetä ja suklaata.”

Musiikki

Rippileireillä, luontojumalanpalveluksissa, hartauksissa, iltaohjelmissa ja lipunnostossa otetaan lauluvalinnaksi luontoon liittyviä lauluja ja virsiä. Toukosiunauksissa, sadonkorjuujumalanpalveluksissa ja luomakunnansunnuntaina huomioidaan virsi- ja lauluvalinnoissa Jumalan luomistyö.

Rippikoulu

Rippikouluissa tavoitteena on pienentää leirien hiilijalanjälkeä vähentämällä sähkön, veden ja paperin kulutusta. Leireillä syntyvien jätteiden lajitteluun ja kierrätykseen perehdytään yhdessä nuorten kanssa.

Rippikoululeirillä järjestetään erillinen luontoaiheinen oppimiskokonaisuus. Lisäksi nuorten kanssa kootaan yhdessä kymmenen vihreää käskyä, jotta kaikilla olisi selkeä yhteinen ymmärrys siitä, mihin voidaan sitoutua.

Käskyt voivat olla vaikka seuraavanlaiset:

1. Säästämme vettä.
2. Emme heitä roskia luontoon.
3. Säästämme sähköä.
4. Emme käytä sähkövaloja turhaan, vaan pidämme tyhjt huoneet pimeinä.
5. Suosimme lähiruokaa, luomutuotteita ja Reilun kaupan tuotteita.

6. Syömme paljon kasvikunnan tuotteita.
7. Suosimme kimppakyytejä.
8. Emme käytä kertakäyttötouotteita.
9. Käytämme kierrätyspaperia.
10. Pyhitämme lepopäivän.

Näiden lisäksi ympäristökasvatusta toteutetaan läpäisyperiaatteella. Tämä tapahtuu esimerkiksi siten, että teema on esillä joissakin jumalanpalveluksissa ja hiljentymisessä luonnon helmassa. Yhtenä tavoitteena on myös se, että nuoret oppivat arvostamaan itseään ja omaa kehoaan Jumalan ainutlaatuisena luomuksena.

Lapsi- ja perhetyö

”Mitä isot edellä, sitä pienet perässä”. Lapsi- ja perhetyön ympäristökasvatus on mallioppimista, tekemällä oppimista, yrityksiä ja erehdyksiä, toistoja sekä onnistumisen ja ilon kokemuksia. Lapsi-, ja perhetyön tavoitteena on tukea kotien ympäristökasvatusta.

Kerhoissa opastetaan niin lapsia kuin aikuisiakin kierrätykseen ja kestäväan kehitykseen. Roskat lajitellaan, pidetään vaatteiden ja lelujen kierrätyspäiviä sekä kutsutaan kerhoihin jäteneuvoja vieraaksi. Askarteluissa käytetään luonnon-, ja kierrätysmateriaalia. Perheitä ohjataan tuomaan kerhoihin kierrätysmateriaalia mm. askarteluihin.

6

Toiminnassa tuetaan lapsen ja aikuisen luontosuhdetta. Ulkoilemme ja teemme retkiä lähiympäristöön sekä tutkimme ja havainnoimme luontoa. Iisalmen seurakunnassa toimii yksi luontopainotteinen päiväkerhoryhmä. Lapsi- ja perhetyö tekee yhteistyötä mm. Marttojen ja Maa- ja kotitalousnaisten kanssa.

Varhaisnuorisotyö

Yhteiset käytännöt lajittelussa, veden ja energian säästämässä on kerrottava selkeästi, jotta menettelytavat tulevat lapsille ja nuorille tutuiksi. Leirillä mm. opastetaan, että sopivilla annoksilla minimoidaan biojätteen määrä. Askarteluun voidaan käyttää kierrätysmateriaaleja tai tuunata vanhasta uutta - vaikka kassin vanhoista farkuista! Erityisesti ympäristön ja luonnon ihmettele-

”Ympäristökasvatus on asenne- ja arvokasvatusta.”

minen kasvattaa meissä kiitollisuutta ja vastuuntuntoa luonnonvarojen käytöstä. Kouluvierailulla ympäristöasiat ovat luonteva teema.

Nuorisotyö

Nuorten kanssa pidetään yllä keskustelua arvoista, kulutustottumuksista ja elämäntavoista. Luomakunnan asiat voidaan ottaa esille osallistumalla kansallisiin tai kansainvälisiin ympäristönsuojelun ja kestävän kehityksen teemapäiviin. Toimintamallit etsitään yhdessä nuorten kanssa.

Kirkon Ulkomaanavun yhteydessä toimii valtakunnallisesti nuorten ja aikuisten Changemaker-verkosto, joka toimii aktiivisesti globaalina oikeudenmukaisuuden puolesta ja tekee ympäristökasvatusta koulutustoiminnassaan.

Diakonia

Diakoniatyössä pyritään kaikissa tilanteissa tuomaan ympäristönäkökulma esille. Työn kokonaissuunnittelu ja keskittäminen säästää ympäristöä, energiaa ja jätteitä. Esimerkiksi, jos jossakin tilassa ei ole muuta toimintaa kuin diakonian kerho, niin mietitään voidaanko kokoontua muualla, ettei yhden kerhon takia tarvitse pitää jotain tilaa lämpimänä jne.

Kerhoissa annetaan ohjausta kierrätyksestä ja muista ympäristö-

asioista. Ryhmiin kutsutaan asian-
tuntijoita puhumaan esimerkiksi
Jätehuolto Rytköseltä tai Ylä-Savon
jätehuollosta. Ympäristöasiat ote-
taan yhdeksi vuositeemaksi, joka
viedään läpi kerhoissa ja samaa
teemaa jatketaan kotikäynneillä.

Lähetystyö

Kristillisen ympäristökasvatuksen
tehtävänä on korostaa myös maa-
ilmanlaajuista vastuuta Luojamme
edessä. Kansainväliseen vastuu-
seemme kuuluu kertoa epäkohdis-
ta, joita maailmassamme on: kris-
tillisen opetuksen ja arvojen puute,
luonnonvarojen riisto, köyhyiden
ongelmat, ihmisten epätasa-arvo,
koulutuksen ja terveydenhuollon
alhainen taso ym.

Konkreettisina toimina kerromme
näistä asioista lähetystyön moni-
muotoisessa toiminnassa. Lapsi- ja
nuorisotyössä tämä tapahtuu mm.
lähettivierailujen yhteydessä sekä
lähetysnäyttelyissä. Aikuistyössä
kasvatus- ja käytännöntyö tapah-
tuu lähetyspiirivierailuilla, käsi- ja
puutyöpiireissä, vapaaehtoisten
lähetysmäntien toiminnassa sekä
kirpputoreilla monella eri tavalla.

Lähetystyön toimintaan liittyy
varojenkeräysvelvollisuus. Nämä
varat mahdollistavat lähetyksentällä
nimikkolähettiemme työn sekä
mukana olon muissa projekteissa
ja toiminnassa eri puolilla maail-

maa Suomen evankelis-luterilaisen
kirkon virallisten lähetysjärjestöjen
organisoimana.

Myös kummilapsitoiminta täh-
tää ympäristökasvatukselliseen
tulokseen, sillä se mahdollistaa
lapsen koulunkäynnin siellä missä
vanhemmilla ei ole varaa kustan-
taa lapsen koulutusta. Tavoitteena
on vuosittain etsiä seurakunnissa
kahdelle kummilapselle kummit
seurakuntalaisista.

Yleinen seurakuntatyö

Ihminen luomakunnan viljelijänä ja
varjelijana pidetään esillä raamattu-
opetuksessa sekä luento- ja keskus-
telusarjoissa. Julistuksessa pidetään
esillä lepopäivän pyhittämissä ja
muiden käskyjen merkitystä elämää
varjelevana Jumalan tahtona.

Lähtökohtana jätehuoltoselvitys

Seurakuntayhtymässä on tehty
jätehuoltoselvitys, joka kattaa
kaikki kiinteistöt ja hautausmaat.
Selvityksestä käy ilmi lajiteltavat
jätteet kussakin seurakunnassa, jä-
teastoiden määrä ja niiden tyhjen-
nysvälit pääpiirteittäin. Seurakun-
tayhtymälle tehdään vuoden 2013
aikana myös jätehuoltosuunnitelma
selvityksen pohjalta. Suunnitelma
toteutetaan näyttötyönä osana kah-
den työntekijän ympäristöhuollon
ammattitutkintoa.

Kaatopaikkajätteen määrää arvioidaan seuraamalla astioiden täyttöastetta ja tyhjennystiheyttä. Seuraimisen toteuttavat laitoshuoltajat, emännät ja seurakuntamestarit.

Näin kierrätämme!

lialmessa kerätään erikseen seka-, energia- ja biojätteet, paperi, pahvi, metalli ja lasi sekä tietoturvajätteet. Lapinlahdella lajitellaan seka-, energia- ja biojätteet sekä paperi, pahvi, metalli ja lasi. Pielavedellä kerätään seka-, bio- ja tietoturvajäte sekä lasi, metalli, paperi ja keräyskartonki. Varpaisjärvellä kerätään seka-, bio- ja energijäte sekä paperi, lasi ja metalli. Sonkajärvellä lajitellaan sekajäte, paperi, pahvi, kartonki, lasi ja metalli.

Kaikissa seurakunnissa on nimetty henkilö, joka kuljettaa vaaralliset jätteet jatkosijoitukseen. Seurakunnissa järjestetään vaarallisten jätteiden välivarastointipaikka

kohteisiin, joissa vaarallisia jätteitä syntyy.

Hautausmaat ja viheralueet

Hautausmailla syntyy paljon kierrätettävää jätettä, ja esim. maatuivat jätteet kerätään erikseen ja ne kompostoidaan joko paikan päällä tai viedään muualle kompostoitavaksi. Kaikilla hautausmailla kerätään sekajätteen lisäksi erikseen maatuva jäte ja metalli. Kompostoinnissa syntyvää multaa käytetään hyväksi mm. istutuksissa, ja kaatopaikkajätteen määrää sekä jätteiden lajittelun sujumista seurataan. Lajittelun tehokkuutta pyritään lisäämään seurakuntalaisille tiedottamalla ja järjestämällä riittävästi asianmukaisesti merkityillä astioilla varustettuja lajittelupisteitä.

Hautakymnttilöiden lajittelu on yksi suuri osa hautausmaiden kierrätyksen arkea. Omaisille on tiedotettu kierrätyksestä ja mm. metallilyhtyjä suositellaan käytettävän niiden monivuotisuuden vuoksi. Ihmisten tietoisuutta hautakymnttilöistä syntyvästä suuresta muovijättemäärästä pyritään lisäämään. lialmessa kerätään esim. suurta kertakäyttökyntti-

”Työskentelyssä suositaan ympäristömerkittyjä tuotteita ja kertakäyttötuotteita pyritään vähentämään.”

lävuorta, jonka on tarkoitus herätellä ihmisiä huomaamaan, kuinka suuri jätemäärä niistä aiheutuu.

Monissa seurakunnissa vapaaehtoiset auttavat työntekijöitä hautausmaiden kierrätystehtävissä. Esimerkiksi Lapinlahdella partiolaiset keräävät hautakenttilät haudoilta keväisin ja lajittelevat näistä muovin ja metallin erikseen. Varpaisjärvellä työntekijät lajittelevat myös kukkalaitteet. Tavoitteena on lähivuosia keksiä keino, jolla hautakukkalaitteita voisi lajitella järkevämmiin ja tehokkaampiin kaikissa seurakunnissamme.

Kesäkukkien muoviruukuista syntyy hautausmaille vuosittain paljon jätettä. Kukkien kasvatusta kasvihuoneissa sekä kastelu ja muu hoito kuormittaa ympäristöä. Jatkossa hautojen kesäkukkahoidon rinnalla omaisille tarjotaan vaihtoehtoisesti myös perennaohitoja, koska niistä ei synny istuttamisen jälkeen jätettä juuri ollenkaan. Tästä vaihtoehdosta, ja sen ympäristöhyödyistä, informoidaan seurakuntalaisia esimerkiksi kirjeitse. Seurakunnat valitsevat perennoiksi kotimaassa kasvatettuja ja kestäviä lajikkeita.

Siivous

Seurakuntiemme siivoustoimen hankinnat, kuten siivousvälineet ja tarvikkeet sekä aineet, tilataan keskitetysti. Seurakunnat tilaa-

vat tarpeidensa mukaan tuotteita keskimäärin noin kahdeksi viikoksi kerrallaan.

Siivouksessa käytettäviä välineitä ja aineita säilytetään asianmukaisesti siivouskomoeroissa tai siivouskeskuksissa. Hankinnoissa hinta on ratkaiseva tekijä, mutta ympäristöstävällisyyteen kiinnitetään huomiota. Laatu on merkittävä tekijä, mikä sekään osaltaan on ympäristöstävällisyyttä. Käytettävistä haitallisista aineista työntekijämme ovat hyvin tietoisia. Klooria sisältävistä aineista on luovuttu suurelta osilta, ja runsaasti fosfaatteja sisältävien aineiden haitoista ollaan tietoisia.

Siivoustason tarkistus on tavanomainen toimenpide. Tilojen käyttöaste sekä sesonki- ja vuodenaika vaikuttavat siivouksen tarpeeseen. Harvemmin käytettyjä kohteita siivotaan kevyemmin ja/tai harvemmin. Tämä edistää omalta osaltaan ympäristön suojelua, koska tarpeeton työ kuluttaa turhaan siivousaineita sekä pintamateriaaleja.

Energia, rakentaminen ja veden kulutus

Rakentamisessa ja remontoimisessa noudatetaan rakentamista ohjaavan lainsäädännön, ympäristölainsäädännön ja kirkkolain vaatimuksia. Energiatehokkuus ja muut ympäristönäkökohdat, kuten materiaalien sopivuus, huomioidaan uudis- ja

korjausrakentamishankkeissa ja rakentamisen ympäristövai-
kutukset pyritään selvittämään
kattavasti jo suunnitteluvai-
heessa. Ympäristönäkökohdat
kirjataan myös rakentamiseen
liittyviin tarjouspyyntöihin han-
kintasäännön mukaisesti.

Kulttuuriperinnöstä huoleh-
ditaan hoitamalla suojeltavia
rakennuksia asianmukaisesti ja
neuvottelemalla hoidosta tarvitta-
essa museoviranomaisten ja kirkko-
hallituksen kanssa. Arvoesineistön
irtaimistoluettelo pidetään ajanta-
saisena säännöllisin päivityksin.

Kiinteistöjen lämmitysenergian ja
veden kulutusta seurataan. Kirkon
energiatehokkuussopimukseen ja
sen sisältämiin säästötavoitteisiin
sitoudutaan heti sopimuksen val-
mistuttua.

Ruoka ja keittiöt

Seurakuntiemme kaikki emännät
ovat suorittaneet ympäristöpassin.
Keittiöhenkilökunnan kanssa on
laadittu ympäristöselvitys, jossa
keskeisintä on ruuan hävikin vä-
hentäminen.

Eri tapahtumien ja kerhojen ylijää-
nyttä ruokaa pyritään hyödyntä-
mään toisissa tilaisuuksissa. Esim.
päiväkerhoissa ylimääräisiä leipiä
hyödynnetään seuraavissa ker-

”Lähituotteita käytetään saatavuuden mukaan.”

hoissa. Vähäinenkin biojättemäärä
lajitellaan.

Tällä hetkellä ruokahankinnoissa
hinta on melko ratkaisevaa. Ympä-
ristömerkittyihin tuotteisiin kiinni-
tetään tulevaisuudessa huomiota,
ja suositaan kotimaisia tuotteita ja
raaka-aineita.

Lähituotteita käytetään saatavuu-
den mukaan, etenkin vihannes-
ten ja leipomotuotteiden osalta.
Luomutuotteita valitaan mahdol-
lisuuksien mukaan. Tällä hetkellä
luomutuotteet ovat jonkin verran
kalliimpia. Budjetin laadinnan
yhteydessä huomioidaan luomu-
tuotteiden hankintamahdollisuu-
det.

Ruokatilaisuuksissa tarjotaan ajoit-
tain myös pelkästään kasvisruokaa,

esimerkiksi keiton tai laatikkoruuan muodossa. Kasvisruokapäiviä suunnitellaan tulevaisuudessa enemmän. Näitä voidaan toteuttaa etenkin eri satokausien mukaan, jolloin lähituottajia hyödynnetään esimerkiksi tuoreiden juuresten ja vihannesten hankinnassa.

Kertakäyttötutteen määrää pyritään vähentämään entisestään. Esim. kertakäyttömukeja käytetään vain poikkeustilanteissa. Seurakunnissa hyötykäyttöön kierrätetään mm. kahvipusseja ja lasipurkkeja.

Toimistot

Toimistoissamme käytössä olevat toimistolaitteet ovat suhteellisen uusia ja tietokoneet uusitaan säännöllisesti. Laitteiden kunnosta pidetään huolta oikeilla käyttötavoilla ja tarvittaessa niitä huolletaan. Myös huonekaluissa ja sisämateriaaleissa huomioidaan kestävyys, pitkä käyttöikä ja ympäristöystävällisyys.

Suurten kopiokoneiden mustekasetit kierrätetään kaikissa seurakunnissa. Pöytätulostimien mustekasetit kierrätetään osassa toimipisteitä ja niiden kierrätys py-

ritään ottamaan käyttöön kaikissa toimistoissa vuoden 2013 loppuun mennessä.

Toimistoille tilattavien lehtien määrä on käyttötarpeeseen nähden sopiva, mutta tulevaisuudessa mainoksien määrään kiinnitetään huomiota esim. mainontakieltojen avulla.

Paperin käyttöön on kiinnitetty huomiota ja sitä on monin paikoin saatu vähennettyä. Kaksipuolinen tulostus on yleistä ja useita asiakirjoja on siirretty käsittelemään ja toimittamaan sähköisinä.

Taloustoimisto kerää vuoden lopussa kopiopapereiden kulutustiedot ostojen perusteella. Vuosittain kulutusta pyritään laskemaan viidellä prosentilla ja sen vähentämiseksi työntekijöille on jaettu ohjeistus, jonka noudattamista tehostetaan mm. koulutuksilla ja sisäisellä viestinnällä. Paperinkäyttöä järkevöitetään omaksumalla uusia toimintatapoja, kuten välttämällä

”Hautausmailla ja kiinteistöjen hoidossa haitallisista rikkaruohojen torjunta-aineista luovutaan kokonaan vuoden 2013 aikana.”

paperisia tapahtumaesitteitä tai suunnittelemalla niitä uudelleen käytettäväksi. Paperinkäyttöä tehostetaan edelleen.

Leiri- ja kurssikeskukset

Jokaisesta seurakuntayhtymän seurakuntien käytössä ja omistuksessa olevista leiri- ja kurssikeskuksista on tehty ympäristöselvitykset, joissa on otettu huomioon mm. mahdollinen sijainti pohjavesialueella, jätteidenlajittelu- ja käsittely sekä luontoarvot kussakin kohteessa.

Leirikeskuksissa olevia luontopolkuja hyödynnetään eri leireillä. Kaikissa leirikeskuksissa on seinällä ”Vihreän leirikeskuksen ympäristö-ohjeet” ns. huoneentauluna.

Metsät ja liikenne

Kaikki seurakuntayhtymän metsät ovat PEFC/02-21-4 sertifoituja, ja niitä hoidetaan vahvistetun ja ajantasaisen metsäsuunnitelman

mukaisesti yhteistyössä Ylä-Savon metsänhoitoyhdistyksen kanssa. Suunnitelma takaa, että metsiä hoidetaan metsälain ja luonnonsuojelulain edellytysten mukaisesti.

Metsiä vältetään hakkaamasta touko-heinäkuun aikana ja hakkuujätettä kerätään energiakäyttöön.

Liikennejärjestelyissä ympäristönäkökulma huomioidaan. Käytössä olevista pakettiautoistamme pidetään ajopäiväkirjaa, ja ajoneuvoja huolletaan 1-2 kertaa vuodessa.

Työntekijöitä kannustetaan liikkumaan mm. pyöräillen. Kimppakyytejä tai julkista liikennettä suositetaan työ- ja koulutusmatkoilla.

”Ympäristöasioita pystytään harvoin ratkaisemaan yhdellä kertaa, minkä vuoksi täytyy ylläpitää jatkuvaa kehittymistä.”

Yhteystiedot

Ylä-Savon seurakuntayhtymä
Ilvolankatu 14 b
74100 Iisalmi
Puh. 017 833 51
www.ylasavonseurakunnat.fi
www.facebook.com/yilasavonseurakunnat

Ympäristöohjelman ympäristövastaava

Eine Parviainen
040 5283 140, eine.parviainen@evl.fi

Kierrätysvastaava

Minna Niskanen, 040 7335 277
minna.niskanen@evl.fi

Vaarallisten aineiden vastaava henkilö

Sami Kokkonen, 040 5581 877
sami.kokkonen@evl.fi

Energiavastuuhenkilö

Ilmo Juutinen, 040 1825 025
ilmo.juutinen@evl.fi

Ympäristövastaavat seurakunnissa

- **Iisalmen seurakunta**
Minna Niskanen, 040 7335 277
minna.niskanen@evl.fi
- **Lapinlahden seurakunta**
Tuija Rutonen, 040 040 124 6758
tuija.rutonen@evl.fi
- **Pielaveden seurakunta**
Jaana Kiukkonen, 040 7432 035
jaana.kiukkonen@evl.fi
- **Varpaisjärven seurakunta**
Matti Leppänen, 040 7746 823
matti.leppanen@evl.fi
- **Sonkajärven seurakunta**
Seija Heiskanen, 040 1377 572
seija.heiskanen@evl.fi

Ympäristövastaava ja seurakuntien ympäristövastaavat muodostavat yhdessä ympäristötyöryhmän. Työryhmä huolehtii yhdessä asetettujen tavoitteiden toteutumisen seurannan ohella myös ympäristöohjelman päivittämisestä, ympäristölainsäädännön muutosten seurannasta, ympäristökoulutuksesta, -aloitteista ja tiedottamisesta, yhteistyöstä sidosryhmien kanssa ympäristöasioissa sekä aikanaan diplomin uusintahaun käynnistämisestä.

*Kaikki luotusi tarkkaavat sinua, Herra,
ja odottavat ruokaansa ajallaan.
Sinä annat, ja jokainen saa osansa,
avaat kätesi, ja kaikki tulevat ravituiksi.
Kun käännyt pois, ne hätääntyvät,
kun otat niiltä elämän hengen, ne kuolevat
ja palaavat maan tomuun.
Kun lähetät henkesi, se luo uutta elämää,
näin uudistat maan kasvot.*

Ps. 104: 27-30